

Braskans marknadsresa : en liten byhistoria /

Thomasson, Pehr,

55 Az Öreskrifter för folket. 27.

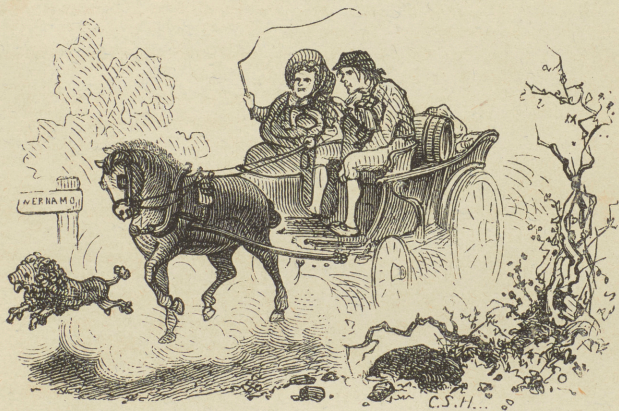
Braskans Marknadsresa.

En liten byhistoria

af

Behr Thomasson.

Med teckningar af E. S. Hallbeck.

Stockholm.
Albert Bonniers förlag.

Pris: 25 öre.

1866.

Ständekunde der Provinz

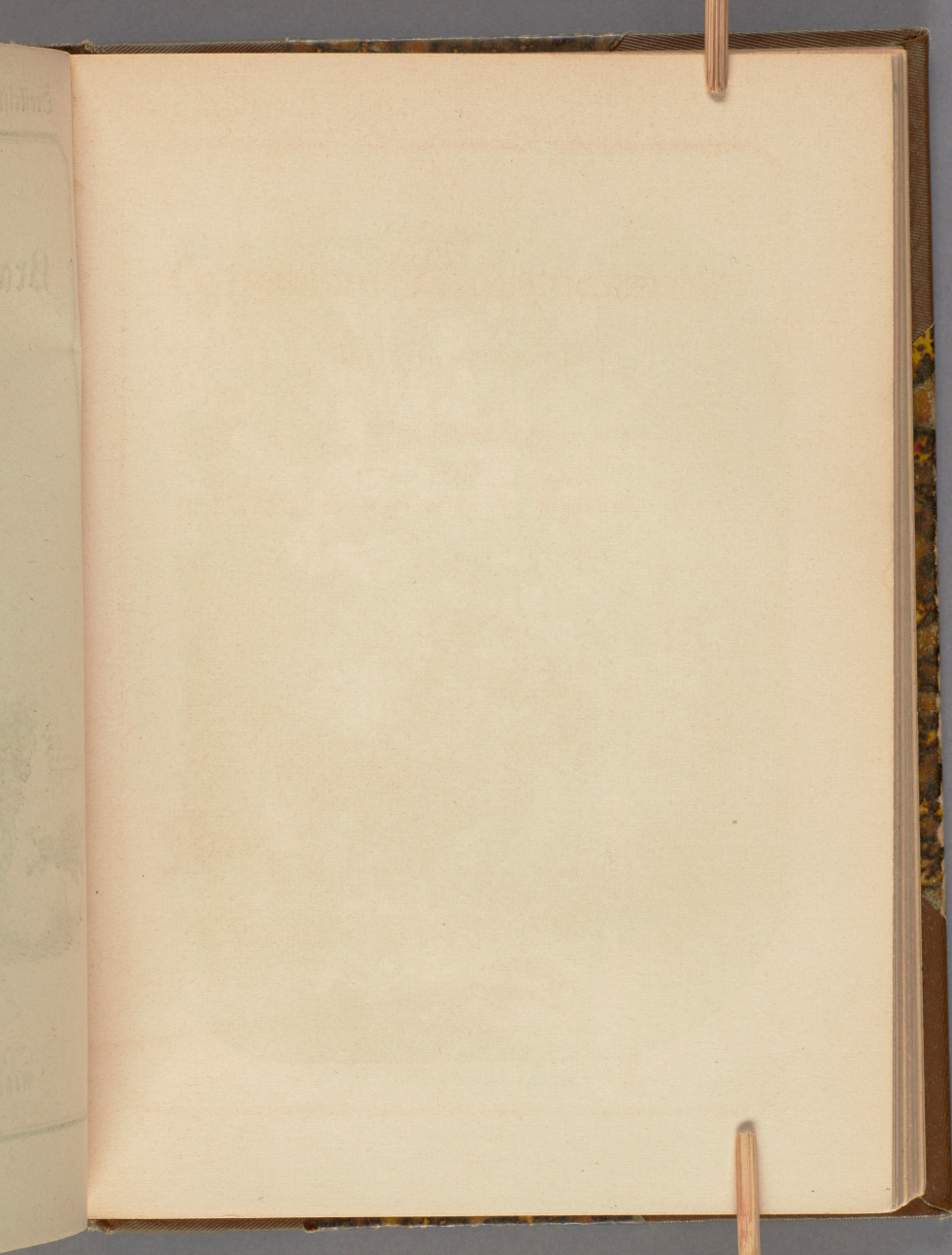
von dem Verfasser

Dr. G. G. G.

Verlag von G. G. G.

Verlag von G. G. G.

Preis 25 Pf.

Weruamo Marknad.

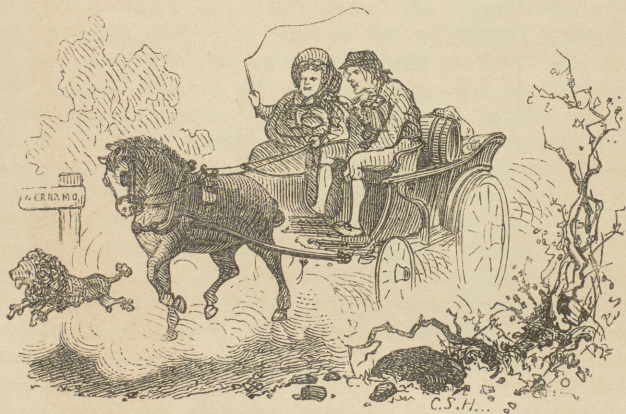
Braskans Marknadsresa.

En liten byhistoria

af

Pehr Thomasson.

Med teckningar af C. S. Hallbeck.

Stockholm.

Albert Bonniers förlag.

Stockholm.

Alb. Bonniers Boktryckeri. 1866.

I.

I en af Smålands större bondbyar, belägen i sjelfwa hjertat af "Stapulien", lefde för några år sedan en fru Brass, som war mycket berhyktad öfwer hela provinzen.

Fru Brass, eller rättare sagdt Brasskan, såsom hon allmänt kallades, war en owanlig qwinna med en owanligt wigtig befattning inom samhället; ty hon hade af sjelfwaste landshöfdingen fått tillstånd att hålla en liten krogrörelse, hwarför hon war en riktig privilegierad krögerffa.

Rynka icke på näsan, käre läsare! En krögerffa kan också wara menniska, och till på köpet en bra och hederlig menniska. Så war åtminstone händelsen med Brasskan. Sjelf hade hon med tillhjälp blott af sin trogne dräng, som af Skaparen blifwit begåfwad med "ett godt trähuswud", uppfört och inredt sitt residens, hwilket war den präktigaste byggnad, som fanns inom hela häradet. Ett präktigt läge hade den äfwen, ty den war placerad på en trehörning midt i byn, just der tre landsvägar stötte tillsammans. Här låg den som en inbudande "rastplats" för hwar och en i gemen och alla resande i synnerhet. Det war nästan omöjligt att se den lilla rödfärgade stugan med sina hwhita fönsterluster, sitt grönskande torstak, sin granrisade förstuguqwisst och blåmålade windsflöjel, utan att känna en wiß dragningskraft till ett besök inom hus. Annu omöjligare war det att lemna stället, när man en gång blifwit wäl introducerad. Här war nemligen så mycket att betrakta, att man kunde bli riktigt yr i mössan. Waken till krogstuga fanns säkerligen icke inom hela Swea rike. En stor konstnär, som tillika war häradsmålar, hade på wäggarne och i taket

målat scener ur bibliska historien, hvilka woro rysligt granna och uppbyggliga att beskåda. Bland dessa kunde man icke nog beundra Simsons räffångst, Davids strid med Goliath samt Jonas' cellfångelse i hvalfsiffens matsmålningsmaskin. Artisten hade här på ett högst genialiskt sätt sammanfört dessa tre händelser. Simson war iklädd en stor sjömanskawaj och grofwa ytterstöflor; i ena handen höll han ett fistnät och i den andra två eldröda räsvar, som han nyligen knipit i sitt listiga garn. David stod, en liten hjulbent triumfator, på toppen af en gråsten och pekade med sin brustna repflunga åt Goliath, som satt ett försvarligt taktegel midt i flinten, hvilket högeligen glädde Jonas, som rände hela hufvudet genom ett fjäll på siffens rygg och ropade "bravissimo!" De öfriga styckena woro lita sniwlrika både till uppfattning och utförande, något som äfwen kan sägas om möblemanget och inredningen i allmänhet. I hvarje hörn presenterade sig stöp, hvilka woro försedda med konstliga träsniderier, hufvudsakligen bestående af utmärkta individer. Sälunda såg man icke allenast dansande lejon, flygande drakar, simmande örnar, utan tillika sjelfwaste Boehviz swäfwande upp från sitt bål, en rykande kolmila midt i en djup surusfog. Swad som vidare wäcte kännares uppmärksamhet war det wida fängomhänget, der tullpaner, pioner och pingstsiljor woro stieligt inwädda i duken, så att det hela bildade en färgrik blomsterrabatt. Vägger man härtilä den knäppande dalklockan, den hwitmenade spijeln, det betfäde ekbordet, de bronsfärgade sofforna, den stoppade länstolen samt en lysande blandning af porflin, koppar och tenkfärl upprådade på båda sidor om dörren, så måste man medgifwa att stugan war ett riktigt konstkabinett. Besinnar man tillika, att några lackande hönor woro bosatta i förstugan, att en murrande pudelhund läg i ring på golfwet, en gråpräcllig katt mellan balsaminerna i fönstret, en nötknäppande eforre hoppande hit och dit på stolar och bord samt slutligen en frodig gumma wid sidan af en surrande spinnrock, så kan man wäl icke

neka till att det hela war i högsta mätto inbjudande, lifligt och gladt.

Alla menniskor skulle därför göra en titt in till Brassan för att beundra hennes konstsaker, på samma gång som de förplägade sig af hennes wälfägnad, och alla sunno sig högligen belättna med begge delarne. Brassan war också en krögersta af prima sort, både till utseende, lefnadsfätt och umgänge med menniskor. I sin stoppade länstol, öfwerdragen med brotiga färfkinn, satt hon wanligen wid det ena fönstret och surrade på sin spinnrock slitig som en myra och skinande som en fönadagsklädd höfvere. En hwit bindmössa betäckte det gråsprängda håret, som endast i ett par korkstruswar war synligt fram i pannan. Hennes ansigte war klotrundt och allwarligt, något markeradt af en örnnäsa i miniatur och tvenne lifliga falkögon, som vittnade om förstånd och ordningsfinne. Klotrund war hon äfwen till hela sin öfriga warelse och så wälformad till alla sina kroppsligo ledamöter, att hon hwarken behöfde krinolin eller några andra helwetesmassiner till att förhöja sina behag med. Hon war gemenligen omhägna af en hemwäfd blårandig hulleklädning, som gick ända upp till halsen, der den war garnerad af en brunrutig frage, som war hwarken mer eller mindre än hennes egen förträffliga hakpåse.

Så satt hon der i all sin ära och presenterade sig för alla, som kommo inom dörren. Men hon kunde äfwen röra på sig, när sådant kom i fråga, ty hon war snabb i sina wändningar som en tumlare i marwatten. Begärdes en kopp kaffe, ett halfstop öl, en sup eller någon annan förtäring, blef man genast serwerad, såwida man war nykter och beskedlig. Egde motsatsen rum, blef man straxt förd på dörren. Kusliga och högfärdiga personer kunde hon aldrig fördraga. Mot alla andra war hon wänlig och förekommande. Mången fattig stadare lemnade hon mat och förtäring utan ringaste godtgörelse. De rika fingo deremot betala fullt ut, men de bleswo också ordentligt betjenade. Hon war förträfflig matmenniska.

Mången herremän satte stort värde på hennes frukostar och sexor, bestående af bräckt färfött och förlorade ägg, rökt ål med senapsås, getost och kärnfärfst smör samt framsör allt den hyperliga mjölken om vintern och delikata silbunken om sommaren. Länsmannen och presten hade till och med förätit sig tre gånger utan att dö på kuppen, hvilket var ett tydligt bevis på hennes skicklighet i kok-konsten. Sådana händelser inträffade litväl högst sällan, emedan hennes flesta kunder woro bönder och andra wägsfarande, hwilka nogsamtt fått lära sig att rätta munnen efter matsäcken. Af dessa hade hon dock största förtjensten. För dem war det beqwämt att stiga in till Brasskan och förpläga sig litet, medan hästarne blåste ut; för henne war det roligt att höra en del nyheter från staden Wexjö och Jönköping samt landsbygden der omkring. På detta sätt lärde hon att känna många menniskor och blef känd af ännu flera tillbata. Hon hade dertför ett mäktigt inflytande på sin omgifning och ortens angelägenheter i allmänhet. Skulle något wigtigt förekomma på sockenstämma, så hade man wanligen förberedande sammanträden hos Brasskan, der frågan på förhand grundligt distuterades. Wid dylika tillfällen satt hon till en början tyst och lät mängden prata efter behag; men slutligen tröttnade hon på deras läbbel, som aldrig ledde till något resultat. Hon slog nu snusdosan tre gånger i bordet och allt blef tyst som i en graf. Hon tog dertfer till ordet och ytttrade i några kärnfulla meningar sin åstigt om saken, och dermed war frågan afgjord.

Härwid är att märka, att Brasskans domslut alltid woro grundade på lag och rätt, ty hon wisade aldrig något anseende till personen. "Wi äro menniskor alla, alla behöfwa wi hwarandras hjälp och hafwa ingenting att förhäfwa oss öfwer, men icke heller något att krusa för: rätt ska' wara rätt". Så lydde hennes walspråk, som hon praktiskt tillämpade i allt sitt görande och låtande.

För alla dessa sina utmärkta egenheter war Brasskan

mycket uppfattad af allmänheten. Näst biskopen i stiftet och kyrkostöten i församlingen hade ingen så stort anseende som hon. Det war två gånger på allwar i fråga att wälja henne till riksdagsman, och då domhafwarden förklarade den saken alldeles omöjlig, wille allmogen nödwändigt ha' henne till kyrkoherde, emedan den wäntade sig af hennes dräpliga utförsägswor och djupa rättskänsla stora reformer på det religiösa området. Men som äfwen denna önskan icke kunde låta realisera sig och ingen annan utmärkelse syntes henne wärdig nog, så beslöts omsider att man skulle låta henne förblifwa hwad hon egentligen war: en utmärkt bra och hederlig qwinna, wärdig att tagas till mönster för det täcka könet i allmänhet.

Ingen menniska är dock fullkomlig här i werlden. Brasskan hade ett stort fel, det ingen smålånding kunde förlåta henne. Hon talade nemligen illa om marknader i allmänhet och särskildt om den i Wernamo, hwilken hon ansåg såsom en trästa för samhället. Hon hade dertför under de tjugu år hon haft sin trogrörelse aldrig warit på densamma och förklarade öppet, att hon aldrig heller skulle komma.

Detta war något förunderligt i alla rättrogna smålåndningars tycke, och aldrig kunde de begripa, huru Brasskan kunde leswa utan att besöka Wernamo marknad och ännu mindre huru hon kunde tadla ett sådant folksmöte, som war det största och roligaste i hela werlden. De sågo likwäl att hon kunde både det ena och det andra utan att förgås, och som de af erfarenhet wisste, att hon war en qwinna, som icke ändrade öfwerlygelse, så ansågo de henne alldeles förnytt i sitt omdöme och beslut härutinnan.

Af denna orsak blefwo alla mäktia förwånade, då Brasskans Klämets en höstafon från bybacken förklarade, att "frua" och han skulle i morgon resa till Wernamo marknad. Det war en märkwärdig nyhet. Alla tungor kommo i rörelse. Som en löpeld gick den från mun till mun och war snart spridd öfwer hela församlingen. Klämets war Brasskans trotjenare

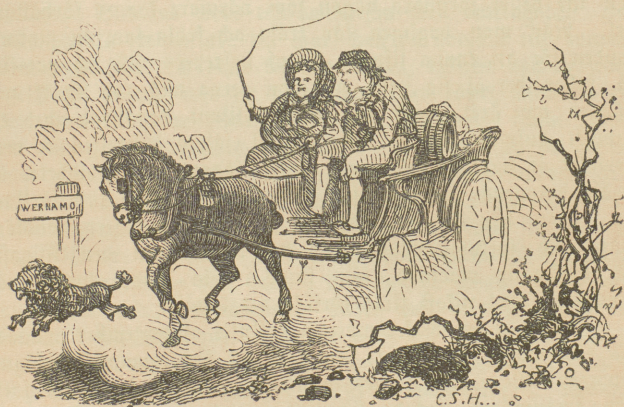
och lifasom hon en högt aktad och trovärdig personlighet; men de flesta betwiflade likwäl hans utfago, emedan händelsen ansågs som ett underwert, hwilket omöjligen kunde tilldraga sig utan föregående tecken i solen, månen och stjernorna. Några sådana hade dock icke varit synliga. Det hela måste således vara en wanlig skepparhistoria eller något "thefo lift". Sakens wigt fordrade imellertid en skynsam utredning. Att wänta tills morgondagen, då man utan vidare beswår kunde erhålla nödig upplysning, förefom de flesta alldeles odrägligt. Klodaren fick alltså i uppdrag att genast begära audiens hos Brassan och höra, huru det rätteligen hängde tillsammans. Stolt öfwer kommissionen tågade han genast utaf och kom efter en spänd wäntan slutligen tillbaka med följande besked:

"Jag har nu fullkomligt reda på hela konkarongen. Ni ska' weta och begripa, att Brassan har två gånger behöft att skaffa sig en ny ko. Wid dessa tillfällen har hon sändt Klämätt åstad till marknaden, hwilken wisserligen troget och ordentligen uträttat sitt ärende, men som han icke är någon förstafigpåare, hwad kokreaturs mjölkdigerhet widkommer, så har han blifwit nedrigen purred på köpet. Kreaturen ha' sett stinna och wälmående ut för ögat, men mjölkat ha' de som några åsnor. Alltså och emedan wår hederliga frua inte will bli lurad för tredje gången, och allbenstund hon behöfwer en bra mjölk-ko för wintern, reser hon i morgon till Wernamo för att skaffa sig en sådan. Det är så wisst och santt som jag lifsklefswande står här, Iustweligen wedergwickt till kropp och själ af en helfobringande äggtoddi, den jag rebeliga tömt och ärliga betalt i glädjen öfwer den beslutade resan. Jag säger i glädjen, ty jag är wis på att Brassan efter denna färd aldrig mera skall klandra Wernamo marknad, den hon annars med sin stora oratoriska förmåga kunde vara i stånd till att affkaffa, till stor skada och grämelse för hela menstligheten. Wi böra derfor innerligen fröjda oss samt och Ihu-

nerligen och hjertligen önska Brasskan en lyckosam färd; ty att det blir utaf är så wißt som amen i kyrkan".

Dattadt denna heliga försäkran war det ännu många som först wille se innan de trodde. Hela byggnaden war tidigt följande morgon omringad af nyfikna åskådare, som med otålighet afbidade hwad som komma skulle. Äntligen förde Klämett fram för dörren med wagnen och Brasskan satte sig i, fattade sjelf tömmarna och förde åstad under allmänhetens hurrarop.

Alla twiswelsmål woro nu häfda. Brasskan war på wägen till Wernamo marknad i det ståtligaste ekipage och den magnifika utstyrjel man kan tänka sig. Föreställ dig en gammal gul holsteinare, dragen af en knubbig ölandshäst, förd af en tjock dam i kaffebrun kolt med en asmgrå bredstyggad halmhatt på hufwudet, wid sidan en gammal snusförnustig smålandsdräng i jacka och kortbyxor, allsamman förelupet af en brofik pudelhund — och du har med betsamma en trogen

C.S.H...

bild af det hela, som war högst respektabelt och bra. Hästen frustade, hunden pustade, Klämets hickade, Brassan nickade och wagnen rullade högtidligt af mot det förefatta målet, dit wi i tankarnas flykt på förhand begifwa oss.

II.

Man har i allmänhet welat drifwa litet gädd med småländningen för hans kärlek till Wernamo marknad, och många historier om den saken äro gängse bland mängden. Sålunda har man bland annat berättat, att en småländning befann sig i himmelriket, men fann lifwet der så tråkigt, att han hoppade ned för att bewisa Wernamo marknad. Man har vidare sagt, att ingen småländning kan krisfligen lewa och saligen dö, som icke minst tre gånger besökt nämnda marknad. Dyliga öfwerdrifter lemna wi åt sitt wärde. Det wissa är att denna ofta omtalade marknad är för den stora massan af folket en högtidlighet, som de för allt i werlden icke skulle wilja försaka. Detta kan icke heller förundra någon som närmare känner förhållandet. När man dagligen får träla och kräla som en myra i sanden för att kunna lifwära sig af hafrebröd, fill och potatis, så faller det af sig sjelfst, att man gerna will roa sig ett par gånger om året, helst när man blifwit begäfwad med ett klippst huswud och en liflig fantasi, såsom händelsen är med flertalet af småländningarne. Under sådana omständigheter är småländningens längtan efter Wernamo marknad lätt förklarlig. Han har här ett widsträckt fält för sin observationsförmåga och spekulationsanda; ty det är troligen den lifligaste och brotigaste marknad, som finns i hela landet, hwilket wi genom ett litet utkast stola försöka att bewisa.

Det war en wacker morgon i slutet af september månad. På alla wägar och stigar, som leda till den romantiskt belägna köpingen Wernamo, syntes åkande, ridande och gående folk, som småningom packade sig tillhopa på en rymlig slätt, der

flera rader af marknadsbodas reban woro wederböriligen utstyrda. Mellan dessa woro åtskilliga så kallade stånd, bestående af långa räcker med sammanfogade bräder, på hvilka "knallarne" hade sina waror utbredda. Här och der syntes ett litet bord med en rykande kaffekittel, widare stora rödmålade kistor, fulla af hwetebullar och andra läckerheter, utgörande ål och korf, kofta ägg och stekta fårbogor, pressad getost och stoppade smågrisar jemte mycket annat i ätande wäg. Tusentals andra saker woro äfwen synliga på wisfa, dertill anplagna ställen, och nya togos jemt i besittning af ankomne resande. Fogden och länsmanen samt hela sjerdingmannaskaran woro oupphöriligen sysfelfatta med att anwisa plats och ordna allt, så att ingens rätt blef förnärnad. Det war ett fastligt göra, men gick småningom för sig, utan både battongslag och wattenpstrutning. Alla förklarade sig temligen belättna och marknaden tog sin början.

Nu blef det lif i spelet, sta' ni tro. Man helsade, skakade händer, köpslog, snusade och pratade i alla wrår och winklar. Bodarna woro till en början mest omringade. Far skulle handla ett bollsäde till mor, hon en halsduk till honom; fästmannen schal och band till sin käresta, hwilket hon nödwändigt skulle betacka med ett hattspänne eller något ännu finare. Den som icke war hwarken gift eller troloswad, kunde möjligen blifwa det framdeles, om han i dag wisade sig på styswa linan och skänkte någon liten begåfning till sina tankars föremål eller hennes närmaste anförwandter. Många köp blefwo derför uppgjorda, och herrar handlande hade fullt skäl till att wara belättna. De woro också riktigt uppslupna till humöret. Somliga trakterade sina kunder med lustiga insfall, andra med punsch och win, och återigen andra med talande blickar och warma handtryckningar. Några woro till och med så artiga att de kysste en och annan rosig jänta, som war nog ociviliserad till att gifwa en smållande örsil för wälmeningen. Många tyckte att herrns beteende war oförskämbt och jäntans fullkom-

ligt rättwift, men sjelf tyckte han annorlunda, ty det will mycket till, innan en sådön herre skäms.

Snart war det icke allenast i bodarna man sålunda trängdes och köpslog. Folkströmmen war i oupphörligt stigande. Det war en riktig uppsjö på menniskor af allehanda slag. Köpare och säljare stodo blandade om hwarandra, så tätt som packad sill, och allestädes war det fråga om affärer, kärlek och skämt, sång och musik, käringstrål och barnstrik samt många andra förunderliga ting. Här grälade en skinnatorr handstamkarefru med en tjock samsmakare om priset på getskinn, medan en gentil långholmare knep ett dussin handskar. Der utropade en kroknäsigt jude på bruten tyfka sitt rika förväd af rakkniswar, luftwatten, lopp-pulsver m. m. Grönhåriga kopparslagare bultade på sina krus och kittlar; smederna stramlade med jernwaror, dalkarlarne ringde på klokor, westgötarne ströto högt med blårutiga bomullsdukar, bagare lifalebes med halfjästa hwetebullar, under det hattmakare, garfware och sockermamseller i all tyfthet utbjödo sina herrligheter. Allt öfweröstades dock af en gudsjemmerlig sång och musik. Blinda gubbar och krymplingar stodo der och hwar och sjöngo psalmer, ackompanerade med tjogetals positiver, fioler och galande lergökar. På två ställen woro karusellgungor i farten, hwilka woro försedda med trumslagare och andra skickliga musikanter. Lägger man nu härtill, att folkhopen höjtade, getterna brätte, oxarne bölade och hästarne wrenskade sig, så måste man medgifwa, att den musikaliska afdelningen war representerad på ett sätt, som lemnade intet öfrigt att önska, såsom det wanligen heter i recensent-stil.

I denna ställning, utgörande första akten i marknadens drama, befann sig skådeplatsen, då Braslan i högönskelig wäl-måga anlände. Första omsorgen blef att få rum för häst och wagn, hwilket icke hade sig så lätt i den otroliga trängseln. Skämte måste gå framför Putte och armbåga sig fram, uuder det han blef knuffad hit och dit, så att både hatt och jada

kommo på sned. Brasskan helsade vänligt till höger och vänster och muntrade på med piskan, men obegripeliga swårt war det lifafullt att komma fram. Marken måste i ordets fulla bemärkelse intagas tum för tum. Brasskan war dock känd och respekterad af alla, och detta kom henne förträffligt till pass. Alla sökte att röddja henne wäg. Länsmannen war i synnerhet mycket förekommande, emedan han förmodade att Brasskan hade litet matwaror med sig. Med trekantig hatt på hufvudet, dragen sabel i handen och en walfande tobaksbus i munnen, gick han i speisen för ekipaget, det han slutligen lyckades bereda en förmånlig plats imellan prostens berlinare och fogdens chås. För beswäret erhöi han genast en butelj porter, som han tömde med gnifrande ögon och swällande kinder, hworefter han strök sig sjelsbelåtet om munnen och gick sina färde, stolt som en galande tupp i egen hönsgård.

Många kommo nu och wille göra sin uppvaktning hos "wåran hederliga frua", såsom de sjelfwa uttryckte sig, men Brasskan war inte i dag sinnad till långa tal. Hon tänkte på det nödwändigaste och affärdade sina bekanta med en nådig nick. Sedan Putte blifwit trakterad med ett godt foder hö och hunden fått i uppdrag att bewaka wagnen, förfogade Klåmett och hon sig till fåplatsen, hwilken låg litet på sidan om den andra.

Fåplatsen war besökt blott af snusförmustigt och hederligt folk, men lifafullt af en ganska liflig beskaffenhet. Långstoflade landtbrukare, uppnäsiga brukspatroner, gråbleka prester, blaserade adelsmän, rödmofiga slagtare och knipsluga bönder gingo förtroligt arm i arm bland den öfriga fänaben, hwilken de noga mönstrade och undersökte. Ehuru den bästa harmoni war rådande i sällskapet, uppstod likwäl ett och annat misförhållande, som kunde ledt till ganska sorgliga följder, om olyckan varit framme. En inpissad smålandssoxe satte ett horn i sidan på en stockholmslagtare och ristade upp rocken ända till nacken. En annan buffade till en brukspatron, så att han

fom på hufsvudet mellan tvenne kor. Men största faran lifsom största munterheten wäcte följande händelse. En liten ilfken tjur slet sig lös och knuffade i wredesmod till en wäl-mående nämndeman, så att denne föll baklänges på en högaktad borgmästare, som stötte till en ärewördig prost och en wälbo-ren adelsman, med sådan häftighet att alla fyra ramlade öfwer ända.

"Wätte det snart gå sammalunda med de wälsignade riksstånden!" utropade Brasskan.

Infallet belönades med ett ljudeligt hurra. Brasskan blef hisad högt i wädret och slutligen nedfatt wid sidan af en rödhjelmig ko, den ståtligaste som fanns på stället. Det passade förträffligt. Brasskan betraktade med kännarmin kreaturet på alla sätt. Hon räknade ringarne på hornen, fingrade på mjölkådern, drog på spenarne och lyfte på swansen, med hwilken hon stämtande torkade klofaren om munnen. Resultatet af denna grundliga undersökning blef att hon efter något prutande köpte kossan, fullkomligt säker på att för denna gången icke ha' blifwit lurad. Annorlunda stod dock i stjernorna skrifwet; ty denna affär kostade egarinnan en fömnlös natt och mycken förargelse för hela lifstiden, hwilket wi framdeles skola förtälja.

Det egentliga ärendet war således uträttadt. Klämett fick i uppdrag att leda hem kon och Brasskan återwände till ekipaget, som stod i orubbadt stånd.

Brasskan war i alla afseenden en beräkande menniska. Hon brukade på denna dag ha' stor affättning och förtjenst i hemmet, något som nu war alldeles ogörligt, hwarför hon hade tagit några dusfin buteljerad porter och punsch med sig, på det hon icke skulle wara utan förtjenst. Dessa plockade hon nu fram ur wagnsgömmorna och sålde undan till wänner och bekanta. Hon betslade sedan sin Putte, satte sig upp i ätdonet och började sin återfärd, hwilken war så märkwärdig, att wi för beskifningen deraf måste börja ett nytt kapitel.

III.

Klockan war tre på eftermiddagen. Marknaden stod i sitt högsta flor. De flesta hade efter moget betänksande och mycket wentilerande utträttat sina ärenden, hwarför de nu öfwerlemnade sig helt och hållet åt glädjen och munterheten. Det war icke mer en betänksamt forlande folkmassa, som böljade hit och dit mellan stånden för att tillfredsställa sin köplust; det war en glädjebrusande allmogeström, som rusade fram likt en lösfläppt elf. Glada sånger, quicka infall, mustiga eder och wälbiga strattsalwor ljödo öfwer allt.

Med ordningen war det både si och så, emedan många woro halfrusiga och af naturen ganska hängstyriga. En tog sig en kontrabans bland lerkärlen, så att bitarne slögo omkring dronen; en annan stjelpste en glaslista öfwer ända; en tredje stoppade en koft grisfot i halsen på en gapande jude, o. s. w. i all oändlighet.

Men detta war icke allt! Dylika händelser woro wisserligen roliga nog, men långt ifrån tillräckligt uppfriskande. Ett och annat slagsmål war äfwen af nöden. Några rusiga sällar började dertför ett lifligt handgemäng, som fortfattes af andra, så att halfwa folkhopen snart war i håret på hwarandra. Det war roligt och nöjsamt öfwer all beskriwning. Länsmannens sabel blef afbruten, fogdens trefantiga hatt afslagen, prostens långa rock afsliten och klockaren satt på hufvudet i en smörbytta. Under bataljen fick wisserligen mången en sabelbruten näsa, några skrämor på kinderna och diwerse andra blodwiten, af mer och mindre swår beskaffenhet, men sådant hörde till pjesen och war ingalunda att beklaga sig öfwer, om man också skulle lida dertför i långa tider. Arren woro tydliga bewis på kraft och mannamod, som högligen respekterades af mängden, fast flera af kämparne fingo sedermera sitta på watten och bröd för sina utöswade hjeltebater.

Alla fredligt finnade menniskor sökte att packa sig mot

hemmet; men det war icke lätt att komma igenom den hojtande, halfrufiga folkmasjan. Brassan knyckte på naden, ryckte på tömmarna och skrek förgäfwes. Hennes röst blef icke hörd. Hon påminte både Putte och åtskilliga bekanta genom kraftiga pissflängar om sin personliga wärdighet, men den wanliga högaktningen hade farit för hin i wäld. Hon måste rätta sig efter omständigheterna och utstå många wedewärdigheter. Putte blef jemt knuffad i sidorna, och hon sjelf på det högsta förölämpad. Hon fick icke allenast höra en mängd förargliga glåpor; hon blef ordentligen bombarderad med ruttna päron, som släckade ned både hatt och kolt. Hon blef slutligen mäktat förgrynnad, reste sig majestätligt upp i wagnen och nystade med flata handen till en tyff konstmakare, så att han "med hela werlden i ett skåp" föll hufwudstupa i en öppen mjölkfista. Alla ropade sitt bifall till hjeltebragden och skrattade af hjertans grund. Annu högljuddare blef skrattet, då en af tyffens kamrater hämnades med att kasta sin lilla apa upp på Brassans rygg, der hon satt förargligt grimaserande, medan färden sakteliga skred framåt ett långt stycke. Det war en skymf, som måste aftwås med blod. Brassan grep apan om halsen och slängde henne tillbaka på sin egare, så att hela hans långa näsa blef skrapad af den ludne wännens flor, hwilken icke fann i flykten något annat fäste att hålla sig wid.

Under en mängd dylika hocus pocus, hwilka det skulle blifwa allt för widlystigt att upprepa, lyckades det ändtligen Brassan att tränga sig igenom folkhopen ut på landsvägen. Den wärsta kalabaliken war med det samma öfwerfländan, men ännu återstod mycket. Wägen war upptagen af alla möjliga resenärer. Det war ett hwimmel af folk och fänad, blandad om hwartannat utan både rim och reson. Men som alla skulle åt samma håll, war det icke på långt när så swårt att taga sig fram som på sjelfwa marknadsplatsen. Brassan andades lättare och snärtade till Putte, som frustade och lade åstad mellan folkhoparne och ordristerna, så att det stod herrliga till.

Sälunda gick färden lyckligt och wäl öfwer en half mil, då en händelse plöfsligt inträffade, som gjorde ett nytt streck i räkningen. Brastan, befann sig nemligen just på midten af en liten bro, då en öfwerdådig sälle körde med sådan hästighet till wagnen, att denna lyftes högt i wädret och kastade frua ned i qvarndammen. Lyckligtwis föll hon med aterdäcket nedåt och blef i denna ställning sittande på wattnet, der hon helt prybliggt flöt omkring bland några simmande anker och gäfs, som blefwo mäktiga förwånade öfwer det owäntade besöket. De slagade med wingarna och styndade sig tacklande i land. Brastan gjorde detsamma. Hon slagade med armarna och tacklade på sitt sätt, men swårt war att strida mot strömmen. Huru hon brastade och plassade, så kunde hon icke komma på det torra. Det war ett förtwifladt ögonblick! Hon styrde med fulla segel ned mot qvarnrännan, der en oundwärlig död war henne till mötes. Denna kritiska belägenhet blef heernes räddning. Mjölnaren, som hittills med ligiltighet hade åsett hennes seglats, befarade nu att hans wattenhjul kunde blifwa skadadt, hwarför han tog sin båtskake och drog gumman i land. Han hjälpte henne sedan att ställa ålbonet i ordning, och snart kussade hon på nytt åftad.

Brastan tackade innerligen Gud, för det hon undgätt den hotande lifsfaran. Hon war wisserligen lungwät från topp till tå, men ingen widare skada hade skett. Det fallu badet kunde dock komma surt efter, helst som hon redan kände några froßbrytningar i ryggraden. Hon tog dertför in på närmaste gästgifswaregård. Gästgifsverstan och hon woro intima wänner. Hon fick genast låna torra kläder, hwarefter hon blef rikligen förplägad med både mat och kaffe. Hon hade äfwen den glädjen att härstädes sammanträffa med Klämätt, som försäkrade att både han och kossan mätte fullkomligt wäl.

Allt detta lifwade upp gumman. Hon war snart så fry och "kavater" som wanligt. Hon längtade endast efter hemmet, emedan det redan hade börjat mörkna. Af denna orsak

befallde hon Klämätt att loma af i förwäg med kosfan. Sjelf drack hon ännu ett par koppar kaffe, tog ett hjertligt afsked från gästgifwerffkan, hwarpå hon ännu en gång fattade tömmarna och begaf sig i wäg.

Nu gick allt efter önskan. Snart war hon i sitt trefliga hem, omgifwen af de sina. Putte stod i stallet, den nya kon i sähuset och hunden låg i ring på golfwet, alldeles som wanligt. En treflig brasa flammade i spiseln, wid hwilken Klämätt satt något dåsig, emedan han på gästgifwaregården tagit sig ett par supar för mycket, hwilket hörde till sällsynt-heterna, hwarför Braskan hade öfwerseende med honom i afton. Hon hade ju nyligen sjelf blifwit frälst ifrån s—n och allt, hans anhang, såsom hon kallade marknaden och deß besökare i det hon nu befann sig i hemmet, frisk och sund både till kropp och själ. Hon borde dertför icke hämnas, utan hjertligen tacka Gud och låta sig nöja. Detta gjorde hon också af hela sin själ, ty på länge hade hon icke warit så blid och nyter som i qwäll. Nu trodde hon med säkerhet att allt obehag för dagen war undanröjdt, men härutinnan mistog hon sig; den största förargelsen återstod.

Sedan Braskan blifwit riftigt warm i kläderna, war det nödigt att kon mjölkades. Hon bad för den skull Klämätt tända ljus i lyktan, fattade sjelf stäfwan i hand och förfogade sig till sähuset, der Klämätt blef stående med npplysningen wid dörren, medan hon satte sig ned för att mjölka. Knappt hade hon likwäl hukat sig ned och trefwat litet med fingrarna, förrän hon till Klämätts stora förundran reste sig upp, betraktade djuret med stirrande ögon, wred sina händer och förklarade högtidligt att här bestämdt war något trolleri med i spelet. Det kunde omöjligen wara annorlunda. Hon hade ju sjelf köpt djuret och med egna ögon sett att det war en ko, och nu fann hon till sin stora förskrädelse att det war — en tjur. Snart öfwertygade hon äfwen Klämätt om sanningen af sina ord, och båda försäkrade, att förwandlingen måste stett genom ett underwerk.

I denna tanke förblefwo de tills följande morgon, då en bonde infann sig och upplyste att Klämets hade wid gästgifwargården i mörkret tagit hans tjur och lemnat Brastans ko, hwilken han medförde för att få ett rättwist ombytte.

Gåtan war med detsamma löst. Brastan fick sin ko igen, men dermed war hon ingalunda riktigt belåten. Hon insåg ganska wäl att denna händelse skulle tillfrynnda henne mycket hän och smålek. Hon blef derför mäta förgrymmad på Klämets, hwilken hon i första utbrottet af sin wrede kilade in mellan skåpet och wäggen, der hon klämde honom, så att han blef tunn som en pannkaka, hwarefter hon affkedade honom på grått papper.

Swad Brastan förutsatt, inträffade äfwen. Hennes marknadsresa blef ett allmänt samtalsämne, och många woro de stickord, som hon för denna färd fick uppbära. En spesågel war till och med så nedrig att han dikade en wisa om saken, hwaraf wi här anföra några profbitar:

”Och Brastan hon reste till Wernamo,
För hej och ho och hoppfallera!
Der köpte hon sig en rödhjelmig ko,
För hej och ho och hoppfallera!

Den kossan det war ett förunderligt djur,
För hej och ho och hoppfallera!
Hon mjölkade ide mer än en tjur,
För hej och ho och hoppfallera!

Men böla det gjorde hon riktigt bejatt,
För hej och ho och hoppfallera!
Så frua hon sof hwarcken dag eller natt,
För hej och ho och hoppfallera!”

I den sista strofen hade författaren fullkomligt orätt. Brastans! goda lynne war wisserligen till en början något wresigt och hennes nattro följaktligen mindre jemn, men snart lade wredens bölsor sig och hon sof lika lugnt som wanligt. Hon wille dock aldrig höra sin marknadsresa omtalas. Hände det någon gång, så slog hon snusdosan tre hwarf i bordet och förklarade med högtidlig röst, att Bernamo marknad war ett rasande roligt folkmöte. Wi äro af samma mening, och den som icke will tro våra ord kan sjelf resa dit för att höra och se. Klolast gör litwäl den som stannar hemma, ty wi kunna icke försäkra att alla komma lika helkinnade undan som Brastan, emedan våra marknader i allmänhet endast äro besökta af landets sämsta befolkning, hwarföre wi hoppas att de med det första blifwa affäffade.

Handwritten title at the top of the page, possibly "Handwritten title" or similar.

Main body of handwritten text, appearing as a list or series of entries, though the characters are difficult to decipher due to fading and bleed-through.

Handwritten mark or signature in the top right corner.

Handwritten mark or signature in the bottom right corner.

Öre-Skrifter för Folkläsnung.

- N:o 1. Kung Osear och Skogvaktaren. Pennritning af *Pehr Thomasson*. 6:te uppl. 25 öre.
- „ 2. Svenska Kröningar. 25 öre.
- „ 3. Blommor vid Kung Oscars graf. 25 öre.
- „ 4. Starke Per. Bysägen från Uppland af *Nepomuk*. 20 öre.
- „ 5. En Bonde och en Soldat. Tafla ur folklifvet af *Nepomuk*. 20 öre.
- „ 6. De begge Limporna. Skizz af *Nepomuk*. 10 öre.
- „ 7. Christoffer Polhem och hans verk. En teckning för folket. 20 öre.
- „ 8. Gamla historier för folket. Ånyo berättade af förf. till Sjöjungfruns sagor. 20 öre.
- „ 9. Räddande Engel och Drottning. En Episod ur Drottning Desiderias lefnad af *Marie Sophie Schwartz*. 20 öre.
- „ 10. Gamla historier för folket. 2:dra samlingen. 20 öre.
- „ 11. Carl XII vid Pultava. Krigshistorisk teckning af *Jul. Mankell*. Med flera illustrationer och en karta öfver slaget vid Pultava. 25 öre.
- „ 12. Den blifvande Bispnen. En tidsbild af *Pehr Thomasson*. Med illustrationer. 25 öre.
- „ 13. En fyndig Bonde. Tafla ur folklifvet af *Pehr Thomasson*. Med 4 teckningar. 25 öre.
- „ 14. Vara och synas. Berättelse af *Onkel Adam*. 25 öre.
- „ 15. Stora Svenska Män. 1. Carl v. Linné. 25 öre.
- „ 16. — — — 2. Birger Jarl. 25 öre.
- „ 17. — — — 3. Axel Oxenstjerna. 25 öre.
- „ 18. Laga Skifte. Bysägen från Uppland af *Nepomuk*. 25 öre.
- „ 19. Sveriges och Norges förening år 1814. Historisk teckning af *S. A. Hedin*. Med 4 porträtter. 25 öre.
- „ 20. Öfvergången af Stora Bält. Historisk teckning af *Jul. Mankell*. Med illustrationer. 25 öre.
- „ 21. Stora Svenska Män. 4. Esaias Tegnér. 25 öre.
- „ 22. — — — 5. Magnus Stenbock. 25 öre.
- „ 23. — — — 6. Jakob Berzelius. 25 öre.
- „ 24. Nya Riksdags-ordningen. 25 öre.
- „ 25. En gåfva af Kung Carl. Pennteckning af *Pehr Thomasson*. 25 öre.
- „ 26. Mäster Blomma, en ovanlig skolmästare, af *Pehr Thomasson*. 25 öre.
- „ 27. Braskans Marknadsresa af *Pehr Thomasson*, 25 öre.

(Denna samling kommer att fortsättas).

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33

Centimetres

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

